

POP ART AKIMININ ETKİSİNDE EV TEKSTİLİ TASARIM ÖNERİLERİ¹

Özlem TOPAÇOĞLU*

Hamdi ÜNAL**

Özet

Sanat dallarındaki değişiklikler her dönem tekstil tasarımlarını bir yönüyle etkilemiş, sanatçılar ve tasarımcılar yeni yöntemler geliştirerek endüstri toplumuna adapte olmuşlardır. Tüketici pazarlaması ve popüler kültür imajından ilham alan Pop Art akımı da, başından beri moda dünyasıyla bağlantı kurmayı hedeflemiş ve ortaya çıktığı yıllardan günümüze kadar tekstil modası üzerinde fazlasıyla etkili olmuştur. Çalışmanın amacı, 1960'lı yıllarda ortaya çıkan Pop Art akımının, tekstil tasarımı ile kurduğu ilişkiyi, tasarımlarda yansımaların nasıl olduğunu ve geçmişten günümüze kadar akımın etkisinin ne kadar devam ettiğini inceleyerek ev tekstili kategorisinde tasarım önerileri sunmaktır. Renkten desene geniş bir alana sahip olan Pop Art akımından etkilenilerek her alanda çeşitli tasarımlar ortaya konulabilmektedir. Son yıllarda tekstil alanında marka veya tasarımcıların koleksiyonlarında sıklıkla görülen bu pop art etkileşimleri, ortaya çıktığı yıllardan günümüze kadar etkisini bu denli hissettirmesi ile birlikte akımın incelenmesini düşündürmüştür. Bu kapsamda, çalışmanın ilk kısmında Pop Art akımı incelenerek akımın önemli sanatçılarından bahsedilmiştir. Devamında moda ve sanat ilişkisine değinilerek Pop Art'ın tekstil modasında, ev tekstili alanına yansımaları incelenmiştir. Değerlendirmeler ve araştırmalar doğrultusunda giyim modasında sıklıkla yer alan Pop Art etkisinde tasarımlar mevcutken, ev tekstili alanının detaylandırılma ihtiyacı görülmüş ve bu kategoride günlük hayatta kullanılacak çocuk ev tekstili ürünleri tasarım önerileri sunulmuştur. Araştırma sürecinde çeşitli görsel ve yazılı kaynaklardan faydalanılmış, konu ile ilgili kapsamlı bir literatür taraması yapılmıştır. Değerlendirmeler ve araştırmalar doğrultusunda Pop Art çocuk ev tekstili ürün tasarım uygulamaları yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Pop Art, Tasarım, Ev Tekstili

HOME TEXTILE DESIGN PROPOSALS UNDER THE INFLUENCE OF POP ART MOVEMENT

Abstract

Changes in the branches of art have affected textile design in one aspect every period, and artists and designers have adapted to the industrial society by developing new methods. Inspired by consumer marketing and popular culture image, the pop art movement has also aimed to connect with the fashion world from the very beginning and has had a great impact on textile fashion since its emergence. The aim of the study is to present design proposals in the home textile category by examining the relationship of the Pop Art movement, which emerged in the 1960s, with textile design, how the reflections are in the designs and how long its impact persists from the past to the present. Various designs can be put forward in all areas by being influenced by the Pop Art movement, which has a wide range of color and pattern. These Pop Art interactions, which have been

¹ Bu makale, Özlem Topaçoğlu tarafından yazılan "Pop Art Akımının Tekstil ve Günümüz Modasına Etkisi: Ev Tekstili Örneği" isimli Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir. Çalışmanın uygulamaları Zorluteks Tekstil işletmesinde gerçekleştirilmiştir

* MSc, ozlem.topacoglu@gmail.com

** Prof, Beykent Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü, hamdiunal@beykent.edu.tr

often seen in the collections of brands or designers in the field of textiles in recent years, have made us think about the examination of the movement in the sense that it made such an impact since its emergence. In this context, in the first part of the study, the Pop Art movement has been examined and the important artists of the movement have been mentioned. Afterwards, the relationship between fashion and art has been discussed and the reflections of Pop Art on textile fashion and home textiles have been examined. In line with the evaluations and researches, while there are designs under the influence of Pop Art which are often included in clothing fashion, the need to detail the field of home textiles has been seen and design proposals for children's home textile products that can be used in daily life have been presented in this category. During the research process, various visual and written sources were used and a comprehensive literature review was conducted on the subject. In line with the evaluations and researches, Pop Art children's home textile product design applications were made.

Key Words: Pop Art, Design, Home Textile

Giriş

Toplumu etkileyen her olay tekstil ve modayı da etkilemiş ve günümüzde de etkilemeye devam etmektedir. Tasarımcılar da her dönem koleksiyonlarında bu etkileri renk, desen, çizgi ve kumaşlardaki değişikliklerle yansıtmıştır. Geçmişteki birçok sanat akımı tasarımcıların koleksiyonlarında 21.yüzyılda da etkilerini sürdürmektedir. 20. yüzyılın en iyi bilinen ve moda endüstrisinde etkili sanatsal hareketlerinden biri olduğunu kanıtlamış olan Pop Art, popüler kültüre, tüketimcilğe ve kitle iletişim araçlarına tepki olarak ortaya çıkmıştır. 1950'lerde ortaya çıkan bu hareket, altmışlar boyunca büyük bir ivme kazanmıştır. Pop Art, o dönemin bilindik akım teorileri ve yöntemlerinden uzaklaşmış, bunun yerine, canlı kompozisyonlar üretmek için gazeteler, çizgi romanlar, dergiler ve diğer sıradan nesnelere gibi gündelik nesnelere ve medyadan yararlanarak hareketi çağdaş sanatın temel taşı haline getirmiştir. Çalışma kapsamında günümüze kadar ulaşan etkisinin izleri görülen Pop Art sanat akımının ev tekstili tasarımına yansımaları araştırılmış ve bu alanda tasarım önerileri sunulmuş günümüz sanat ve tasarım arasındaki ilişkinin çeşitli yönlerinin vurgulanması amaçlanmıştır.

Pop Art

“Ticari sanat ve diğer malzeme kaynaklarının imgelemi kullanılarak ‘sıradanlığın üslup haline getirilmesi’ olarak tanımlanan Pop Art, İngiltere ve Amerika’da aynı dönemde ancak birbirinden bağımsız olarak ortaya çıkmıştır” (Fleming ve Honour, 2016, s.846). Birçok kaynakta Pop Art hareketinin 1950’lerin ortalarında İngiltere’de ortaya çıktığı belirtilmektedir. İngiltere’den sonra 1960’ların başında Amerika Birleşik Devletleri’ne yayılmıştır. İngiliz eleştirmen Lawrence Alloway (1926-90), 1958 tarihli *Architectural Design* dergisine yazdığı *“Sanatlar ve Kitle İletişimi”* başlıklı makalesinde popüler kültür ürünlerini tanımlamak için “popüler sanat” terimini kullanan ilk kişi olmuştur (Antmen, 2010, s.160). Ancak İngiltere’de Pop Art’ın çıkışı, daha erken bir tarihte, 1950’lerin başları ve ortalarında, Çağdaş Sanatlar Enstitüsü’nde, “Bağımsız Grubu” üyelerinin arasında geçen tartışmadan doğmuştur (Lucie-Smith, 2004, s.256). Bu Bağımsız Grubu üyelerinden İngiliz ressam Richard Hamilton’ın (1922-2011) 1956 yılında Londra’daki Whitechapel Galerisi’nde açılan “İşte Yarın” sergisinde “Günümüz evlerini bu denli değişik ve çekici kılan nedir?” isimli serginin afişi olarak kullanılan kolaj çalışması ise birçok kaynakta, “popüler” sözcüğünün bir kısaltımı olan “Pop” türünde sanatın ilk örneklerinden biri olarak görülmektedir (Resim 1).

Pop Art’ın ilk örneği olan bu kolaj, savaş sonrası tüketim fikrine dayanır. Sanatçı bu çalışmada modern bir apartman dairesini betimler. Daire kitle kültürü ürünleri ile donatılmıştır: Televizyon,

teyp, çizgi romanlardan büyütülmüş bir kapak, otomobil amblemi, elektrikli süpürge, tüketim ambalajları ve dikkat çeken “Pop” sözcüğü de bu eserde görülmektedir. Hamilton’ın ve popüler sanatçıların daha sonra popüler kültüre veya kitle iletişim araçlarına yaklaşımıyla ilgili önemli nokta, amaçlarının hicivli ya da herhangi bir şekilde düşmanca olmamasıdır. Basit bir ifadeyle, içinde yaşadığımız dünyaya, şehre bakıp bizi çevreleyen cisimleri ve görüntüleri yoğun ve nüfuzlu bir biçimde inceleyerek, bunu izleyicinin fark etmesini sağlamak olmuştur (Arnason, 1978, s.614).

Resim 1: Richard Hamilton, “Günümüz evlerini bu denli farklı ve çekici kılan nedir?”, kolaj, 1956
(Lucie-Smith, 2004, s.256)

Pop Art’ın ilk örneği olan bu kolaj, savaş sonrası tüketim fikrine dayanır. Sanatçı bu çalışmada modern bir apartman dairesini betimler. Daire kitle kültürü ürünleri ile donatılmıştır: Televizyon, teyp, çizgi romanlardan büyütülmüş bir kapak, otomobil amblemi, elektrikli süpürge, tüketim ambalajları ve dikkat çeken “Pop” sözcüğü de bu eserde görülmektedir. Hamilton’ın ve popüler sanatçıların daha sonra popüler kültüre veya kitle iletişim araçlarına yaklaşımıyla ilgili önemli nokta, amaçlarının hicivli ya da herhangi bir şekilde düşmanca olmamasıdır. Basit bir ifadeyle, içinde yaşadığımız dünyaya, şehre bakıp bizi çevreleyen cisimleri ve görüntüleri yoğun ve nüfuzlu bir biçimde inceleyerek, bunu izleyicinin fark etmesini sağlamak olmuştur (Arnason, 1978, s.614).

Pop Art konusu moda, kitle iletişim araçları, çizgi romanlar, reklamlar ve tüketici ürünlerinden etkilenmiştir. Kitle iletişim araçları, her sembolü ve sanatı evrensel olarak erişilebilir kılmıştır. Bu yüzden sanatçılar tarafından yoğun ilgi gösterilmiş ve daha fazla insanın sanat üretmesine neden olmuştur. O dönemde bu eğilim Beuys ve Warhol’un “sanat bir yaşamdır” ve “herkes bir sanatçıdır” sloganları ile kendini göstermiş, teşvik edici olmuştur. Bu görüşler aynı zamanda çeşitli sanat fakültelerinin müfredatları aracılığıyla da yaygınlaştırılmıştır. Müzeler ve galeriler de genel yapılarını değiştirerek bu eserlere kapılarını açmıştır (Osterwold, 2011, s.8).

Pop Art sanatçılarının gündelik nesnelere cesur ve renkli görüntülerini çizdikleri, çoğu kez tekrarlama yoluyla görünümünü çarpıttıkları görülmüştür. Bu sanatçıların birçoğu ünlü olmuş ve resimleri 1960’ların simgeleri olmuştur. Andy Warhol ve Campbell çorba kutuları, Coco-Cola şişeleri ve Marilyn Monroe’nun portreleri, Roy Lichtenstein (1923-97) çizgi roman resimleri, Jasper Johns (1930)’ın Amerikan bayrakları bu simgelere örnek olarak verilebilir. Pop ressamlar, ünlülerin portreleri, posterler, ambalajlar, çizgi romanlardan ödünç alınmış kareler gibi gündelik yaşam nesnelere, yani hemen tanınabilir olan nesnelere resmetmişler de, bu malzemeleri sanatsal bağlamda

daha farklı, özel biçimde sunmakla ilgilenmişlerdir. “Popüler” insanların gelenek ve alışkanlıklarının köklerini barındırmaktadır. Kitleler tarafından sevilen şey de bu olmuştur. İnsanlar her çeşit biblo toplamak, çizgi roman okumak, soslu sandviç yemek ve Coca-Cola içmek için yeni bir istek duymaya başlamışlardır. Pop Art’a verilen tepkiler ilk başta tereddütlü olmuştur ve sadece sanat kurumunun Lawrence Alloway gibi bireysel temsilcileri bunu anlama çabası içine girmişlerdir. Daha sonra, güncel hayata dayanan Pop Art anlaşılır hale getirilmiştir ve bu alışılmadık bir şekilde yaygın olarak kabul edilen yeni ifade biçimlerine ve yeni modalara yol açmıştır.

İkinci Dünya Savaşı sonrası yaygın olan ticariliğe bir cevap olarak Pop Art’ın bir diğer çıkışı Amerikan Pop Art’ı olmuş, 1950’lerin sonlarında İngiliz Pop Art’ından birkaç yıl sonra Amerika’da ortaya çıkmıştır. Amerikan Pop’un kelime haznesinin kurulmasındaki en önemli ressamlardan birkaçı ise, Andy Warhol, Tom Wesselmann, Jasper Johns ve Roy Lichtenstein’dir. O dönemde Amerika’da, bu sanatçılar yeni bir güç haline gelmektedir. Pop akımının en etkili ve öncü sanatçıları arasında yer alan Roy Lichtenstein, Amerika’daki harekette dikkat çekici olmuş ve çalışmaları Amerikan çizgi romanlarındaki sanattan veya reklamlardan ödünç alınmış karelerden oluşmuştur. Önceki eserlerinde kullandığı fırça darbelerini uygulamayı bırakmış, çizgi roman uygulama teknikleri, konuşma balonları, *Ben-Day*¹ noktacıklarını kullanmaya başlamıştır. Sanatçı eserleri ve kullandığı tekniklerle sadece 1960’ların pop sanatında değil, günümüzde de sanatçıların çalışmalarında yer edinmeye devam eden motiflerin öncülüğünü yapmıştır.

Amerikalı sanatçılar günlük yaşamlarından ve popüler kültürlerinden ilham almışlar, bu sanatsal ve kültürel bağlamda, 1960’ların başlarında kendilerine özgü tarzlarını geliştirmişlerdir. Amerikalı film yapımcısı, sanatçı, tasarımcı, yönetmen ve yazar olan Andy Warhol ise Lichtenstein gibi popüler sanat hareketinin ana temsilcisi olarak kabul edilir. Warhol, ilk kariyerinde başarılı bir ticari sanatçı olmuş, tüketime olan ilgiyi keşfetmiş ve kullanmıştır. Çeşitli dergiler, çizgi romanlar, çocuk kitapları, plak, albüm kapakları, moda ve reklam kampanyaları için illüstrasyonlar yapmıştır. Sanatçı, eserlerinde yer verdiği günlük tüketim ürünlerini Amerikan kitle pazarından ele almış ve bilinen ticari konuları güzel sanatlara dönüştürmüştür. Onlardan birkaçı, Campbell’in Çorba tenekeleri, Brillo deterjan kutuları, Coca-Cola şişeleri gibi gündelik kullanım nesnelidir (Resim 2-3-4). Bu ürünler ve imgeler sanatın geleneksel kavramlarını ve estetiği kökten değiştirmiştir. Sanatsal yaratıcılık ve özgünlük artık ilgi merkezi olmaktan çıkmış; modern tüketici kültürün endüstriyel ürünleri sanatsal yaratıcılığın tek göstergesi haline gelmiştir (Buchholz ve diğerleri, 2015, s.484).

¹ **Ben-Day:** Amerikan illüstratör ve baskıcı Benjamin Day (1810-89) tarafından geliştirilmiş nokta baskılara verilen isimdir. 1950 ve 60’lı yıllardaki Amerikan film kapakları ve afişlerde, çizgi romanlarda sıklıkla kullanılmıştır

Resim 2: Andy Warhol,
Campbell's soup seri 1, 1968

Resim 3: Andy Warhol, Brillo
kutusu, 1964

Resim 4: Andy Warhol, Coca
Cola, 1962

Warhol, eserlerini oluştururken her kesime sınıf farklılığı gözetmeksizin eşitlik sunmayı amaçlamıştır. Sanatçı için günlük tüketim nesnelere her eserinin konusu olabilir niteliktedir. Kullandığı nesnelere sıradan olup olmaması hiç önemli değildi ve bunları sonsuz sayıda tekrarlayıp çoğaltmak onun işiydi. Warhol'un resimlerine konu ettiği diğer isimler Marilyn Monroe, Elizabeth Taylor, Mao gibi ünlü isimler olmuştur. Warhol, bu ürünleri ve ikonları süper star ilan etmiş ve bir tüketim nesnesi konumuna getirmiştir. Sık sık bu ürünler ve benzer tüketici objeleriyle birden fazla eser üretmiştir. Warhol'un sanatı görüldüğü üzere Amerikan sosyal olaylarından, Hollywood yıldızlarından, moda ve tüketici nesnelere, yer altı filmlerinden ve müzikten ilham almıştır. Amerikan toplumundaki meseleler hakkında siyaset, ekonomi, moda, müzik ve dans kadar çeşitli arenalarda güçlü bir ses olmuştur. Böylece sanatı kendisi tarafından yaratılmış ve Amerikan sosyal olayları ile birlikte gelişmiştir. Ardından o dönem sanatçılarına da esin kaynağı olmuş ve Pop Art alanında birçok çalışma yapmışlardır.

Tekstil Tasarımı ve Sanat İlişkisi

Sanat ve tasarım birbirleri ile örtüşen ortak bir görsel fikir birliğidir ve tarih boyunca birbirlerinden etkilenmiş ve birbirlerini beslemişlerdir. 19. yüzyılda modern modanın doğuşundan günümüze kadar, tasarımcılar kendilerini terzilerden ve zanaatkârlardan ayırarak sanatçı kategorisinde görmüş, kimi eleştirmenlerde bunu desteklemiştir. Bu etkileşim kimi zaman tekstil tasarımcılarının bu şekilde kendilerini sanatçı olarak tanımlamasıyla, kimi zaman tasarımlarını sanattan aldığı ilhamla, kimi zaman da doğrudan sanatın ve sanat akımlarının içinde kendine yer bularak bunun getirdiği ilkelere bağlı hareket ederek tasarımlar ortaya çıkarmasıyla olmuştur (Özüdoğru, 2013, s.213).

Birbirlerini oldukça etkileyen iki alan olan sanat ve tasarım disiplinleri arasındaki sınırlar 19. yüzyılın sonlarında erimeye başlamış, 20. yüzyıldan bu yana ise iyice yok olmaya başlamıştır. Bu erime 1960'lı yıllara damga vuran, sıradan hazır nesnelere baş tacı yapan sanat akımı Pop Art ve tekstil tasarımları arasında yoğun biçimde hissedilmiştir (Karoğlu ve Şenel, 2012, s.1424). Yine o yıllardan itibaren tekstil yeni ve sanatsal bir ifade aracı olarak kabul edilmeye başlanmış ve kullanılmıştır (Gür Üstüner, 2018, s.18)

Sanat ve tasarım arasındaki ilişkinin daha önce hiç olmadığı kadar geliştiği 20. yüzyıla dönüp bakıldığında o dönemin başından beri, sanatın popülerleşmesinde merkezi bir rol oynayan kavramlardan biri de tekstil tasarımı olmuştur. Tekstil tasarımları yıllar boyunca tasarımcıların araştırma alanını oluşturan sanattan ilham almıştır ve Pop Sanatta ortaya çıktığı yıllardan beri tekstil endüstrisi ile iç içe gitmektedir (Bayburtlu, İşgören, 2021, s.988).

Ev Tekstili

Ev tekstili, evlerde kullanım amaçlı veya ev mobilyası olarak dekorasyon amaçlı, iç ortamı iyileştirmek ve ihtiyaçları karşılamak amacıyla kullanılan giysi ve kumaşları ifade eder. Ev tekstili hakkında yapılabilecek bir diğer tanımlama şu şekildedir: “*Ev tekstilleri; insan ve mekân faktörlerini esas alarak insanların oturma ve yaşam mekânlarında bulunan ve/veya kullanılan, insan, mekân ve mekân ortamı üzerinde doğrudan veya dolaylı yoldan etkilere sahip, tekstil ve kısmen giyim ürünlerini kapsayan bir tekstil ve giyim alt ürün dalıdır*” (Durur ve Parer, 2010, s.18).

Ev tekstili sadece iç mekânlarımıza güzellik ve estetik özellikler kazandırmakla kalmayıp aynı zamanda hayatımızı konforlu hale getirmekte ve çok çeşitli faydalar sağlamaktadır. Evin neresine bakarsak bakalım, dekorasyon amaçlı ya da işlevsel amaçlarla kullanılacak, her türlü kumaştan

yapılmış bir ev tekstili ürününe rastlanmaktadır. Tüm bu ev tekstili ürünlerinde mekân ve çevre uyumu aranmalı, kişilere kolaylık sağlayıcı ve tamamlayıcı olmalıdır (Yurt, 2006, s.13). Kullanım alanlarına ve işlevlerine göre ev tekstili için sınıflandırma genel anlamda; yatak ürünleri, pencere ürünleri, banyo ürünleri, oturma grubu ürünleri, yer kaplama ürünleri, battaniyeler, mutfak ürünleri, bahçe tekstilleri ve uyku tulumları gibi yapılabilir. Genellikle üretim ve satış tanımlamalarında bu başlıklar kullanılmaktadır. Ev tekstilleri farklı materyal, ürün ve üretim tarzları ile çeşitli sektör, işletme ve mekânlarda kullanılabilir. Türkiye Ticaret Bakanlığı tarafından yayımlanan ev tekstili sektör raporlarında yer alan ev tekstili ürünlerinin satış objektiflerine dayalı hazırlanmış genel sınıflandırma tablosu aşağıda gösterilmiştir (Tablo 1).

Bu raporlarda yer alan sınıflandırmalar genellikle ithalat ve ihracat değerlerinin belirlenmesinde kullanılan ürünlerdir. Bu ürün gruplarının kullanım yerleri ve işlevleri dışında, ev tekstili ürünlerinin insan ve mekânla doğrudan veya dolaylı yoldan etkileşimlerinin ele alınarak hazırlandığı yeni yaklaşımlar da mevcuttur.

Tablo 1 - Ev tekstili ürünlerinin sınıflandırılması (Ticaret Bakanlığı, 2020 <https://ticaret.gov.tr/>)

Döşemelik ve Perdelik Kumaş	Yatak Örtüleri ve Diğer Mefruşat Eşyası
Tüller ve Dantelalar	Battaniyeler
Masa Örtüleri	Yastık, Yorgan ve Uyku Tulumları
Yatak Çarşafı	Ha vlu ve Bornozlar
Perdeler ve Yatak Farbalaları	Diğer Ev Tekstili Ürünleri

Ev tekstili ürünlerinin performansı da önemli bir ölçüttür. İç mekânlarda bulunan tekstil ürünlerinden yanmaya, sürtünmeye, lekelenmeye vb. karşı direnç beklenir. Bu işlemler ürünlerin kullanışlı, uzun ömürlü ve konforlu olması için gereklidir (Avlanmaz Bilecen, 2020, s.61-67). Ev tekstili ürünlerinin genel özellikleri dışında estetik ve fiziksel özelliklerde göz önünde bulundurulması gereken faktörler arasındadır.

Günümüzde tekstil ve moda etki eden her faktör ev tekstili tasarımlarını da kapsamaktadır. Fakat ev tekstili kapsamında geniş ve çok çeşitli ürün grupları bulunduğu ve hepsinin kendine ait tasarım problemi içermesinden dolayı ev tekstili tasarımına etki eden faktörler daha fazladır. Genel anlamda ev tekstili tasarımını etkileyen faktörler; mekân faktörü, mimari eğilimler, kumaş faktörü, sanat faktörü, moda faktörü, trendler, marka faktörü, sosyo-ekonomik faktörler; değişen tüketici beklentileri, ürünle ilgili faktörler, ürün cinsi, ürünün kullanım yeri, uluslararası ticaret, danışmanlık şirketleri, bölgesel ve etnik faktörler, Uluslararası organizasyonlar, dernekler ve projeler, teknolojik gelişmeler, Ar-Ge çalışmaları, ev tekstili fuarları ve tasarımcı faktörü olarak geniş bir açıda sınıflandırılabilir (Yıldırım, 2007, s.73-143).

Ev Tekstilinde Pop Art Etkileşimleri

Geniş desen yelpazesine ve renkli bir açığa sahip olan Pop Art, ev tekstilinde de yer etmiştir. Özellikle evleri canlandırmak isteyen ve eğlenceli hale getirmeyi sevenlerin kullanmayı tercih ettikleri tasarımlar sunulmaktadır. Ortaya çıktığı yıllardan itibaren sıklıkla insanların hayatlarının içine giren bu sanat hareketinin stili, ev tekstilinde de görülmekte, dekorasyondan perdeler kadar ev içerisinde her yerde kullanılabilir. Pop Art'ın hareketli, sıcak, sıra dışı, parlak ve renkli özellikleri ile birçok farklı şekil ve elementler; puantiye, çizgi, geometri, figür, portre ve sloganlar kullanılarak tasarımlar oluşturulabilir. Bunların yanında çizgi roman ve çizgi filmlerden, yiyeceklerden de ilham alınarak birçok ev tekstili tasarımları oluşturulmaktadır.

Pop Art ortaya çıktığı yıllarda belli kalıplar ve portreler üzerinden gitmiş olsa da, geniş ürün yelpazesi ve kendi bünyesine dâhil edebileceği birçok alanının olması sayesinde günümüzde tasarımcılar tarafından tercih edilen bir sanat hareketi olmuştur. Bu akımın canlı renkleri ve desenleri popüler kültürden küresel geometriye kadar geniş kapsamlı tasarım etkileriyle karıştırılarak iç mekânlara eğlenceli ve karma bir yaklaşım katmaktadır. Tasarımcı veya markalar tasarımlarda kimi zaman Pop Art'ın simgesi olan görüntüleri sergilemiş, kimi zamanda kendi yorumlarıyla bu hareketi modernleştirerek kullanmışlardır. Tasarlanan bu Pop Art görüntüler ev tekstilinde de koltuk kumaşları, kırlent, nevresim, perde, mutfak önlükleri, duvar dekorları, ev giyimi ve halı gibi birçok ürün kategorisinde kullanılmıştır.

Andy Warhol'un eserleri, Pop Art akımının en ikonik ve tanınabilir eserlerindedir. Sanatçı ve çalışmaları tekstil ürünlerine de esin kaynağı olmuştur. Akımın sanatçıların ilham aldığı nesnelere, sebzeden meyveye, yiyecek ambalajları veya ünlülerin portrelerine kadar olan bu şekil veya simgeler yine desen tasarımlarında kullanılmaktadır. Andy Warhol'un resimlerinde kullandığı renk blokları, canlı renkler yine günümüzde her alanda tasarımlarda sıklıkla görülmektedir. Warhol gibi çizgi romanları ve çizgi filmleri, sanatının ana ilham kaynağı olarak kullanan Roy Lichtenstein'in çalışmaları da tekstil tasarımlarında etkili olmuştur. Çocuk odası ev tekstilinde de çizgi roman kahramanlarından oluşan eğlenceli ve renkli, konuşma baloncuklarıyla oluşturulan desen baskıları sıklıkla kullanılmaktadır. Resimde pop art baskısına sahip dekoratif yastık kılıfı örnekleri yer almaktadır (Resim 5-6).

Resim 5: Roy Lichtenstein, çizgi roman baskılı yastık kılıfı

Resim 6: Lisa Perry Pop Art yastık kılıfı

Pop Art akımının etkisinde tasarımlar yapılırken genellikle baskı tekniği en çok başvurulan yöntemlerdendir. Tasarımcı Lisa Perry'nin bu sanat akımını sıklıkla her ürün kategorisinde kullandığı görülmektedir. Bu bağlamda, Pop Art etkisi yalnızca ona ait canlı renk patlamaları veya karışık desenlerle ifade edilmemektedir. Minimal ürün tasarımları veya yalnızca detaylarda etkileşimlerde de kullanılmaktadır. Resimde görüldüğü gibi düz bir renk yastık kılıfı üzerine renkli yazılı baskı ile tasarım yapılmıştır (Resim 7).

Pop Art akımının çıkış noktası olan tüketim toplumuna göndermeler ev tekstili ürün tasarımlarında da hissedilmektedir. İçinde bulunan toplumu tasvir eden görüntüler, desenlerde kullanılan sloganlar, graffiti tarzı çizimler, Pop Art yorumuyla ortaya çıkmaktadır. Tüketicie anında günümüz teknoloji çılgınlığını düşündürmekte olan internet, sosyal medya kullanımı, Pop Art'ın kullanmış olduğu tekniklerle harmanlanarak oluşturulmaktadır. Resim 8'de Taç markasına ait bu etkileşimlerin yer aldığı Pop Art nevresim takımı örneği yer almaktadır.

Resim 7: Taç 2021 genç odası blogger nevresim takımı

Ev Tekstili Kategorisinde Pop Art Tasarım Uygulamaları

Araştırmalar doğrultusunda elde edilen verilerden yola çıkarak ev tekstili kategorisinde örnek tasarımlar oluşturulmuştur. Tasarım sürecinde Adobe Illustrator ve Adobe Photoshop programları kullanılmıştır.

Tasarım süreci aşamaları;

1. Temanın belirlenmesi,
2. Moodboard hazırlanması,
3. Desen tasarımlarının yapılması,
4. Ürün tasarımları üzerinde desen giydirmelerinin yapılması,
5. Numune uygulamaları.

1- Tema Belirleme

Hem görsel güzelliği artırmak hem de fonksiyonellik adına çocuk odaları için daha eğlenceli, neşeli, pratik ve rahat çalışabilecekleri ortamlar tercih edilmektedir. İnsanlar artık evlerde daha cesur ve evlerin içerisinde de kendilerini ifade etmek isteğini barındırmakta ve bunları renklerle tamamlamayı ve desenleri karıştırarak kullanmayı tercih etmektedirler. Her zaman renge ihtiyaç vardır ve bireyleri saracak olan renklerdir. "Hayata renk kat" diyerek teması "Colorful Dreams (Renkli Rüyalar)" olan

2022 İlkbahar/Yaz sezonu için Pop Art akımından etkilenilerek çocuk ev tekstili ürünleri koleksiyonu hazırlanmıştır.

Koleksiyonda kullanılan çocuk ev tekstili ürünleri; kırlent-yastık kılıfları, nevresim takımı, yatak örtüsü, plaj havlusu ve perdedir. Koleksiyon anahtar kelimeleri; rengarenk, denge, eğlence, dinamik, yaz, içimizdeki enerji, yenilenme ve arınma, modern'dir.

2- Moodboard Oluşturma

"Colorful Dreams" teması ışığında, renk pantonesi ve esinlenen görsellerin yer aldığı moodboard hazırlanmıştır (Resim 8). Önemli noktalar; canlı renklerin bulunması, hedef kitlenin belirtilmesi ve kullanılacak ürün gruplarının yer almasıdır.

Resim 8: Moodboard Çalışması

3- Desen tasarımları

Pop art akımının canlı renklerinden ve kullandığı simgelerden esinlenilerek desenler hazırlanmıştır. Canlı renklerin bir arada kullanılması, renk blokları ve noktacıklar tasarımlarda dikkate alınmıştır. Hazırlanan desenler aşağıdaki resimde yer almaktadır (Resim 9).

Resim 9: Desen çalışmaları

4- Ürün tasarımları üzerinde desen giydirmeleri

Hazırlanan desenler, belirlenen çocuk ev tekstili ürünleri üzerinde tasarlanıp, giydirmeler yapılarak gösterilmiştir. Renk ve model detaylarının bulunduğu ürün paftaları aşağıda yer almaktadır (Resim 10-11-12-13-14-15).

Resim 10: Kırlent desen giydirmeleri 1

Resim 11: Kırlent desen giydirmeleri 2

Resim 12: Nevresim takımı desen giydirmeleri

Resim 13: Ya tak örtüsü desen giydirmeleri

Resim 14: Plaj havlusu desen giydirmeleri

Resim 15: Perde desen giydirmeleri

5- Numune uygulamaları

Hazırlanan desenlerin altı tanesi dijital baskı ile pamuklu kumaşa basılarak ürüne dönüştürülmüştür. Numunesi yapılan ev tekstili ürünleri; dekoratif yastık ve nevresim takımıdır. Desenlerden dört tanesi kırlent kılıfı üzerinde ön ve arka yüzlü olarak kullanılmış, diğer iki desen ise nevresim takımında; çarşaf, nevresim ve yastık kılıfı üzerinde kullanılmıştır. Ürün numunelerinin baskı ve dikimi

Zorluteks Tekstil tarafından yapılmıştır. Resim 16-17 ve 18’de desenlerin kumaş üzerine basılmış halinin detayları ve ürünlerin kullanılacak alandaki görselleri yer almaktadır.

Resim 16: Desenlerin basılmış hali

Resim 17: Kırlent, giydirilmiş hali

Resim 18: Nevresim takımı, giydirilmiş hali

Sonuç

Tekstil tasarımı ve sanat yıllardır etkileşim içindedir ve bu etki günümüzde de devam etmektedir. Tasarımın her alanına yeni anlayışlar getiren Pop Art akımı da tekstil tasarımlarını, ortaya çıktığı ilk yıllardan günümüze kadar fazlasıyla etkilemiştir. Bu sanat hareketinin birçok özelliği hala günümüz eserlerinde fark edilebilir düzeydedir. Tekstil endüstrisinde birçok tasarımcı ve marka da Pop Art’ın benzersiz görüntülerinden ilham almış, tasarımlarına bu görüntüleri dâhil ederek veya doğrudan sanatçılarla iş birliği yaparak kendi yaratımlarına ilham vermek için sanatla etkileşim içerisinde olmuştur. Pop Art’ın ortaya çıkışından yıllar sonra, ünlü markalardan herkesin ulaşabileceği marka veya butiklere kadar tüm tekstil ürünlerinde Pop Art’a yapılan atıflar farklı şekillerde devam etmektedir. Bu akım özelinde bir koleksiyon hazırlayan tasarımcı veya markalar mevcutken, akımın yalnızca kullandığı renkler veya detaylarından esinlenerek tasarımlar oluşturanlar da bulunmaktadır. Ev tekstili ürünleri de geniş bir alana sahip olduğu için bu etkinin devam etmesi beklenmektedir. Yıllar geçtikçe de bu etkinin sona ereceğine dair bir şey söylemek mümkün değildir.

Bu çalışmada, 1960'lı yıllardan itibaren tekstil tasarımcılarına ilham kaynağı olan ve son trendlerde sıklıkla karşımıza çıkan Pop Art'ın ev tekstili tasarımı ile ilişkisi incelenmiştir. Çalışmada yer alan ve incelenen tasarımlar dışında Pop Art akımı üzerine örneklendirilebilecek ev tekstilinde daha birçok kategori ve ürün mevcuttur. Bunlar; banyo tekstilinden plaj ürünlerine, perdelerden ev geçeleri veya aksesuarlarının da dâhil edilebileceği birçok alandır.

Bu çalışma için yapılan araştırmalar sonrasında Pop Art akımından yola çıkarak, akımın canlı renklerinden ve oluşturulma biçimlerinden ilham alınarak yorumlanan, ev tekstili kategorisinde günlük hayatta kullanılabilir, üretilebilir Pop Art çocuk ev tekstili tasarım uygulamaları yapılmıştır. Bu kapsamda öncelikle desen tasarımları yapılmış ve bu desenler ürünler üzerinde giydirilerek gösterilmiştir. Desenlerden altı tanesi seçilerek dijital baskı ile pamuklu kumaşa basılmış, kırlent kılıfları ve nevresim takımı numuneleri üretilmiştir. Sonuçta istenilen renkli görüntü ve desenler elde edilmiştir. Pop Art akımının bilindik görüntülerinin dışında kullanılabilir ve yorumlanarak harmanlanabilecek birçok ev tekstili ürün tasarımı oluşturulabileceği düşünülmekte ve bu çalışmanın örnek olması beklenmektedir.

Kaynakça

- Antmen, A. (2010). *Sanatçılardan Yazılar ve Açıklamalarla 20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar*. 2. Baskı. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Arnason, H.H. (1978). *History of Modern Art*. Japonya: Harry N. Abrams, Incorporated.
- Avlanmaz Bilecen, E. (2020). İç Mekân Tasarımı Tekstil Seçiminde Performans Ölçütlerinin Değerlendirilmesi. *Artium*, 8(1). 61-67.
- Bayburtlu, Ç ve İşgören, A.N. (2021). Prada SS 2018 Koleksiyonu Örneğinde Pop Sanat İlişkisi. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 83. 985-1002. DOI: 10.7816/idil-10-83-01.
- Buchholz, E.L, Bühler, G., Hille, K., Kaeppele, S., Stotland, I. (2015). *Sanat*. 2. Baskı. İstanbul: Ntv Yayınları.
- Durur, G. ve Parer, O. (2010). Türkiye ve Denizli’de ev tekstillerine genel bir bakış. *TMMOB Tekstil Mühendisleri Odası-Tekstil ve Mühendis*. 16. 75-76. 18-23.
- Fleming, J. ve Honour H. (2016). *Dünya Sanat Tarihi*. İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Karoğlu H. ve Şenel E. (2012). Pop Art ve Moda Etkileşimi. *The Journal of Academic Social Science Studies*. 5. 8. 1423-44.
- Lucie-Smith, E. (2004). *20. Yüzyılda Görsel Sanatlar*. İstanbul: Akbank Kültür Sanat Yayınları.
- Osterwold, T. (2011). *Pop Art*. Köln: Taschen.
- Özüdoğru, Ş. (2013). Modern Sanat Akımları ve Moda. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 2. 6. 211-238.
- Gür Üstüner, S. (2018). Türkiye’de Tekstil Sanatının Bugünü. *Uluslararası Kültür, Sanat ve Toplum Sempozyumu*, Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Yıldırım, L. (2007). *Günümüz Ev Tekstili Tasarımını Etkileyen Faktörlerin Saptanması Ve Türk Ev Tekstilindeki Durumu*, Sanatta Yeterlilik Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi GSE.
- Yurt, D. (2006). *Ev Tekstilinde Renk Olgusu*, Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi GSE.

Görsel Kaynakça

- Resim 1:** Lucie-Smith, E. (2004). *20. Yüzyılda Görsel Sanatlar*. İstanbul: Akbank Kültür Sanat Yayınları.
- Resim 2:** Uniq Expo “Andy Warhol” Orijinal Eserler Sergisi, İstanbul, Yazar Arşivi, 2020
- Resim 3:** Terraroli, V. & Bertelli, C. (2008). *Art of the Twentieth Century, Volume III: 1946-1968 the Birth of Contemporary Art*. Italy: Skira Editore.
- Resim 4:** Uniq Expo “Andy Warhol” Orijinal Eserler Sergisi, İstanbul, Yazar Arşivi, 2020

Resim 5: https://www.etsy.com/listing/865394222/handmade-pop-artsuperhero-cushion-roy?ref=landingpage_similar_listing_bot-3 (Erişim Tarihi: 20.05.2021)

Resim 6: <https://www.lisaperrystyle.com/collections> (Erişim Tarihi: 25.04.2021)

Resim 7: <https://www.hepsiburada.com/tac-tek-kisilik-genc-modasi-ranforce-nevresim-takimi-blogger-turuncu-p-hbv00000qf371> (Erişim Tarihi: 25.05.2021)

Resim 8-18: Yazar Arşivi, 2021

Tablo Kaynakça

Tablo 1: Ticaret Bakanlığı, 2020 <https://ticaret.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 28.03.2021)